

Magyar Katolikus Lexikon > L > lustaság

lustaság, restség, tunyaság (lat. *acedia*): a →főbűnök egyike. - 1. tág értelemben viciium, mely által az ember minden feladatot és tevékenységet elhárít magától, undorodik és viszolyog minden erőfeszítéstől, legszívesebben nem csinál semmit. Van külső és belső, fizikai és szellemi ~. A külső ~ következtében az ember elhanyagolja állapotbeli kötelességeit, munkáját, külső környezetét, önmagát stb. Mindez állandó rendetlenséghez vezet, ami bénítóan hat a lélekre, és belső ~hoz vezet. A belső ~ a megfontoltság és összeszedettség hiánya, amely létezhet látszólag nagy külső aktivitás (nyüzsgés, kapkodás) mellett is. - A Szentírásban. A példabeszéd szerint lusta az, aki a szolgálai félelem miatt elásta az Istentől kapott talentumot (Mt 25,26); büntetése a „külső sötétség”, sírás és fogak csikorgatása. - A ~ okai: a) az →értelem nem lát maga előtt állandó, biztos és jó →célt, ami folyamatosan ösztönözné az akaratot a tevékenység és pihenés harmóniájának megvalósítására; b) a cél megvan, de a helyes akaratnevelés hiányában az ember nem képes azt követni; c) mértéktelenség a tevékenységben: a hajszolt tevékenység (elviselhetetlen teher, vö. Mt 23,4; Lk 11,46) kifárasztja a lelket, elhomályosítja az értelmet, megtöri az akaratot (depresszióhoz vezet, melynek egyik oka épp a civilizáció diktálta tempó). - A ~ önmagában is súlyos bűnné válhat, ha miatta az ember súlyos parancsokat nem tart meg. Kísérői a szomorúság és az önsajnálát, mely ismét ~ot gerjeszt. Leküzdésében fontos szerepe van a nevelésnek, a családnak, a jó példának, a

→játéknak (nemcsak a gyermek számára); fontos a pihenés és a tevékenység helyes arányának megtalálása, a lélek felfrissülése az ünnepeken (→harmadik parancsolat). A tanulásban és a munkában az öncélúság, kapkodás, szervezetlenség kerülése, a szórakozásban a lélek épülését szolgáló tárgyak, eszközök, témák. A gyermeknevelésben káros lehet a kényeztetés, a javak mértéktelen ajándékozása, mely hozzászoktat a dolgok fáradság nélküli birtoklásához. - Néprajz. A hagyományos falusi életben a tétlenség az egyik legnagyobb bűnnek, minden rossz forrásának számított. Ezért téli időben, amikor a föld nem adott elég munkát, az asszonyok-lányok kézimunkával, szövással, fonással, varrással, a férfiak faragással s más kézműves tevékenységgel minden idejüket kihasználták. A lányok hozományának mennyisége és minősége nem annyira anyagi okokból volt fontos, mint inkább a lány erényeinek, gondosságának és szorgalmának bizonyságaként (→háztűznéző). - Az eredetmagyarázó néphagyomány szerint Isten a legyet a tetűvel, a bolhával és a szúnyoggal együtt a ~ büntetésére teremtette. - 2. szoros értelemben →lelki restség. **

Dezső 1929:91. - Schütz 1993:242.

Magyar Katolikus Lexikon > L > lelki restség

lelki restség (lat. *acedia*): a →hét főbűn egyike, *vícium*, melynek hatásaként az ember eleinte elmulasztja, végül megutálja a lélek üdvösségéért teendő dolgait, elutasítja az Istentől származó örömet és irtózik az isteni jótól. Az önszeretet megnyilvánulása. - A Szentírás szerint a ~ a lélek szeretetének lanyhaságából fakad, melyet Isten kivet a szájából (vö. Jel 3,16). Sok gonoszra tanít (vö. Sir 33,29), szegénységre vezet (Péld 6,11) és a kárhozatra juttat (Mt 7,19; 25,30). - Megnyilvánulásai: fegyelmetlenség, állhatatlanság, megfontolatlanság, nagyvonalúskodás, ingerlékenység az imádság kötelezettsége miatt. Ha hiányzik a lelki vigasztalás, a lelki dolgokat gyűlöljük, az imádsággal fölhagyunk, minden mást teszünk helyette. Ritkán v. sohasem térünk magunkba. Lelkiismeretünket soha, v. csak futólagosan vizsgáljuk meg. A bocsánatos bűnöket nem irtjuk. Az isteni sugallatok és ösztönzések, a tökéletesség és az erény iránt közömbösek vagyunk. Minden engedelmisséget elkerülünk v. kijátszunk. Kíváncsiak és hírhajhászok vagyunk, az önmegtagadástól irtózunk. Mindenbe belekezdünk és semmit sem fejezünk be rendesen, a kicsiben nem törekszünk hűségre. Felesleges dolgokkal (pótcselekvések) és társalgásokkal pazaroljuk az időt. Fáradtság v. betegség ürügyén kényeztetjük magunkat. Kényelmes, gond nélküli életre vágyunk. - A ~ orvosságai: gondoljunk sokszor a jó cselekedetek jutalmára. A munkát és fáradságot ne nagyítsuk, hanem a valóságnak megfelelően értékeljük. A küzdelmektől ne féljünk; az Úr Jézus és a sztek példáira gondoljunk. Dolgozzunk kedvünk ellenére is. Különösen akkor fegyelmezzük magunkat, amikor a ~re a legnagyobb a →kísértés: étkezés után, nagy hideg v. meleg, kellemetlenség, baj,

levertség idején. - A ~ megjelenhet úgy is, mint az imádságot kísérő →kísértés. Ekkor a ~ elkedvetlenedés érzését jelenti, s következtében az aszkézis lanyhul, az éberség csökken, a szív mintha elaludnék. Ennek láttán az alázatos lélek nem csodálkozik nyomorúságán, sőt ez segíti abban, hogy még bizakodóbb és állhatatosabb legyen. **